AVİM Yorum • No: 2015 / 59 • Mayıs 2015

30 NİSAN 2015 TARİHİNDE AVİM TARAFINDAN DÜZENLENEN "TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ" KONULU SEMPOZYUMUN AÇILIŞ VE KAPANIŞ KONUŞMALARI

AVİM

AÇILIŞ KONUŞMASI

Alev KILIÇ
AVİM Başkanı

hazel_cagan-1-2
Image not found or type unknown

Ekselansları,

Saygıdeğer konuklar,

Arkadaşlar,

Bugün burada □□□□□□□□□□□ İlişkileri İle İlgili Beklentiler A sempozyumunu gerçekleştirmek için toplandık. Bugün, on saygıdeğer konuşmacı yakın geçmişi ve 1915-16 olaylarını olgulara ve mevcut belgelere dayanarak değerlendiren akademik çalışmalarını anlatacaklardır.
Konuşacakları sıraya göre saygıdeğer konuşmacılarımız şöyledir:

Büyükelçi, Dışişleri Bakanlığında Genel Müdür ve Adil Hafızanın Işığında kitabının yazarı Altay Cengizer;

Bilkent Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi eski öğretim üyesi Jeremy Salt;

Avrasya, Rusya ve Doğu Avrupa Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinde Avrasya Uzmanı ve Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora öğrencisi Orhan Gaffarlı;

Avrasya İncelemeleri Merkezinde araştırmacı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Tarih bölümünde doktora adayı Maxime Gauin;

Tennessee Teknoloji Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünden Profesör Michael M. Gunter;

Utah Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünden Profesör M. Hakan Yavuz;

Malta Yargılamaları kitabının yazarı, gazeteci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi eski başkan vekili Uluç Gürkan;

Utah Üniversitesi Siyaset Bilimi doktora adayı Tal Buenos;

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih bölümü eski öğretim üyesi Profesör Seçil Karal Akgün;

Güney Carolinadaki Coastal Carolina Üniversitesi Tarih bölümünden Yardımcı Doçent Christopher Gunn,

Bazı konuşmacımızın yurtdışından geldiğini de göz önünde bulundurarak, size içten şükranlarımı sunuyor ve hepinizi memnuniyetle selamlıyorum.

Bildiğimiz gibi, bu sempozyum hem zamanlamasından dolayı, hem de konuya yaklaşımı bakımından özel bir önem arz ediyor. Zamanlama olarak bu sempozyum, Ermeniler ve onların destekçileri tarafından benimsenen Ermeni soykırım iddialarının zirve yaptığı ama görünürde istenen etkiyi vermekte başarısız olduğu bir tarihten sonra gerçekleşmektedir. Yaklaşımı bakımından ise bu sempozyum, soykırım iddialarının neden reddedildiğinin ve inkarcılığın aslında tarihi gerçekleri tartışmaya hazır olmayan bir tutum olduğunun altını çizecektir.

Bizler, AVİM olarak, kendimizi asla □□□□□□□ olarak addetmedik. Biz bağımsız bir düşünce kuruluşuyuz; duygular, siyasi ve diğer etkiler tarafından yönlendirilmiyoruz. Entellektüel bir seviyede olabildiğince objektif olmaya çalışıyoruz.

Ermeni iddialarına üç ana sebepten dolayı itiraz ediyoruz:

1) Birinci Dünya Savaşı olaylarının soykırım olarak sunulması,

2) Sayı oyunları ve savaş zamanı kayıplarının daha da dramatize edilmesi maksadıyla Ermeni ölümlerini sayısının çoğaltılması,

3) Türklerin savaştan önce meydana gelen ayaklanmalar ve çatışmalar sırasında ve daha sonra doğuda Çarist Rus ordusu ile güneyde Fransız ordusuyla işbirliği içindeki Ermenilerin elinden çektikleri acıların inkâr edilmesi.

Bu üç ana itirazı herkesle, her zaman ve her yerde tartışmaya hazırız. Gelgelelim bu zamana kadar hiçbir Ermeninin veya onların destekçilerinin bu itirazları açıkça tartışmaya niyetli olduklarını ifade ettiklerini görmedik. Gerçek şu ki, olgular ve gerçekler ortaya konulunca gerçek inkârcılık gözler önüne seriliyor. İnsanlar daha önceden siyaseten elde ettikleri kazanımları akademik ortamda kaybetmeye isteksiz hale geliyorlar. Bu, Ermenilerin ve onların destekçilerinin yaptıkları siyasi bir seçimdir. Ancak kendileri artık siyasi kazanımların ve siyasi savların, tarihi olgular ve hukuki gerçeklikler karşısında sınırlı etkiye sahip olduğunun farkına varmışlardır.

İşte tam da bu yüzden bugün burada, tarihsel ve hukuksal olguları dinlemek ve siyaseten tartışmalı olan bir konuda uzlaşma için ileriye dönük mevcut yolları aramak için toplanmış bulunmaktayız.

Hepinize burada olduğunuz için teşekkür ederim.

KAPANIŞ DEĞERLENDİRMESİ

Ömer Engin LÜTEM
AVİM Onursal Başkanı

IMG_6019

Image not found or type unknown

Sempozyumun sonunda, bazı değerlendirmeler yapmak istiyorum.

Öncelikle soykırım iddiaları konusuna değinmek istiyorum. Her ne kadar 1948 Sözleşmesi, 1915 olayları için geçerli olmasa da, sözleşmenin 2. Maddesindeki soykırım tanımı, bir olayın soykırım olup olmadığını belirlemedeki tek kriterdir.

Ulusları Adalet Divanının gerektirdiği şekilde, Osmanlının soykırıma yönelik niyeti şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlanamadığından dolayı, Ermeni sevk ve iskânının soykırım olduğunu ısrar etmenin hukuki bir anlamı yoktur.

Bu olayları insanlığa karşı suç olarak kabul eden yeni bir eğilim ortaya çıkmıştır. Aslına bakılırsa, Uluslararası Ceza Mahkemesinin Roma Statüsünün nüfusun zorla nakli ile ilgili maddesi, bu olaylara uygun düşmektedir. Ancak Roma Statüsünün, yürürlüğe girdiği tarihten sonra gerçekleşen olaylar için uygulanabilir olduğunu akılda tutmak gerekir. Diğer taraftan, bu maddenin suistimali durumunda, Türkiye ve Azerbaijan, 1992da gerçekleşen olayların Roma Statüsünün cinayet ve işkenceye ilişkin maddellerine uygun olduğunu ileri sürebilir.

Soykırım suçlarmalarına ilişkin en önemli ve aşılmaz zorluk, o dönemde var olmayan bugünün yeni uluslararası hukuk normlarını 1915 olaylarına uygulamaya çalışmaktır.

Osmanlı İmparatorluğu dağıldığı ve Ermeni sevk ve iskân kararını veren ve çoğu Ermeni teröristlerce katledilen Osmanlı yetkilileri hayatta olmadığı için, Ermeni iddialarının herhangi bir muhatabı yoktur. Bu duruma bir çare olarak, Ermeni aktivisler, bir kişinin atalarının eylemlerinden sorumlu olduğu anlamına gelen, □□□□□□□□ suçluluk A olarak adlandırdığım yeni bir kavramı yaratmaya çalışmışlardır. Bu çok ilkel bir adalet anlayışıdır ve çağdaş hukukta böyle bir suç yoktur. Öte yandan, Türkiye Cumhuriyetini 1915 olaylarıyla suçlamak için, Osmanlı İmparatorluğunun halefi olarak günümüz Türkiye Cumhuriyetinin bu olaylara ilişkin sorumluluğu olduğu ileri sürülmektedir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğunun halefi olarak, onun örneğin borçları gibi

yükümlülüklerinden sorumludur ve Türkiye Cumhuriyetinin eleştirdiği ve hatta birçoğunu kınadığı siyasi kararlarından sorumlu değildir.

Hukuki meseleler üzerinde daha çok çalışmamız gerektiğini ve belki de gelecekte Ermeni soykırım iddialarının hukuki boyutları hakkında kapsamlı bir konferans düzenlememiz gerektiğini düşünüyorum.

Değinmek istediğim bir başka konu ise daha çok Diasporadan gelen ve (şimdiye kadar gayri resmi olarak) Ermeni devleti tarafından desteklenen taleplerdir.

İlk talep, soykırım iddialarının Türkiye tarafından tanınmasıdır. Bu konudaki görüşlerimi zaten daha önce ilettim.

İkincisi, sevk ve iskâna tabi olan Ermenilerin torunlarına tazminat ödenmesidir. Yerine getirilecek tüm taleplerin huhuki bir dayanağı olması gerekir. Osmanlı tebaası olarak sevk ve iskâna tabi olan Ermeniler, herhangi bir tazminatın öngörülmediği Osmanlı kanunlarına bağlıydılar. Uluslararası hukuk göz önüne alındığında, ne Kars Antlaşmasında, ne de bu konudaki herhangi bir uluslararası antlaşmada böyle bir hüküm yoktur. Şunu da belirtmeliyim ki Diasporada 44 milyardan 104 milyar dolara kadar değişen, hatta 800 milyar dolara ulaşan hayali tazminat rakamları telaffuz edilmektedir.

Üçüncü talep ise sevk ve iskâna tabi olan Ermenilerin mülklerinin iadesidir. Birinci Dünya Savaşının hemen ardından dört senelik bir süre içinde Ermenilerin mülklerini kolayca geri aldıkları gerçeği çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti, terkedilmiş mülkler ile ilgili şu an özetleyemeyeceğim birçok kanun kabul etmiştir. Ancak esas noktanın mahkemelere başvurmak olduğunu söyleyebilirim. Öte yandan, aradan çok zaman geçmesinden dolayı sözkonusu birçok mülk artık devlete aittir.

Bu konuyla ilgili, takdir ettiğim ve devamını temenni ettiğim bir politika olan Türk hükümetinin tarihsel ve sanatsal değeri olan bazı Ermeni kilisilerini restore ettiğini hatırlatmak isterim. Ermeniler, kiliselerinin ve diğer dini yapılarının Ermeni Patrikhanesine geri verilmesi gerektiği konusunda ısrar etmektedirler. Dini törenlere katılacak yeterli insan olduğu ölçüde bu talebi mantıklı buluyorum.

En önemli Ermeni talebi ise Türkiyenin Ermenistana toprak vermesidir. Bu esasen bir Diaspora talebidir. Ermenistan hükümeti, belki Güney Kıbrıs dışında kimsenin desteklemeyeceğini ve bunda ısrarcı olmanın diğer taleplerinin değerini düşüreceğini bildiklerinden bu konu hakkında açık bir tutum sergilememektedirler. Türkiyenin Kuzey Doğu sınırlarını tespit eden 1921 Kars Antlaşmasının halen geçerli olduğunu ve geçerliliğine hiçbir devletin itiraz etmediğini ise söylemeye gerek yoktur.

Bugünü ilgilendiren tek Ermeni talebi, Türkiye-Ermenistan sınırının açılmasıdır. Bu sınır, Ermenistanın Azerbaycan topraklarını işgalinden caydırmak için 1993 yılında kapatılmıştır.

Ermenistan bu toprakları işgalini sürdürdüğü için, Türkiyenin sınırı açması için herhangi bir sebep yoktur. Eğer sınır açılırsa, en çok istediği şeyi elde eden Ermenistanın, Rusyanın güvenliğini temin edeceğini düşünerek, Azerbaycanla olan sorunlarını çözmeye yanaşmayacağından eminim.

Ermenistanın artan saldırgan talepleriyle karşı karşıya olan Türkiye, geçen yıl dönemin Başbakanı Erdoğanın taziye açıklaması ve Başbakan Davutoğlu Ermeni kayıpları için mesajı gibi, özellikle son yıllarda, uzlaşmacı bir politika izlemektedir. Bu iyi niyet mesajları belli ki kendilerine uzatılan zeytin dalını geri çeviren Ermeniler üzerinde herhangi bir etki yaratmamıştır.

Birkaç gün önce, Birinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleşen Ermeni sevk ve iskânının 100. yıl dönümü tüm dünyada ve özellikle Ermenistanda şatafatlı bir şekilde kutlanmıştır. Türkiye ile olan sorunlarını çözmek adına herhangi bir girişim yapılmadığı ve yeni bir talep geliştirilmediği için, Ermenistanın bu törenlerden, kamuoyunu etkilemek dışında, ne gibi bir fayda sağladığı benim açımdan açık değildir.

Törenlerle oluşturulan bu coşku ortamı geçtikten sonra, tüm dünyadaki Ermeniler hiçbir şeyin değişmediğinin farkında varacaktır. Özellikle Ermenistan Ermenileri ekonomik durumlarının aynı kaldığını göreceklerdir. Türkiyenin soykırım iddiaları, toprak bütünlüğü, tazminat ve Azerbaycan topraklarının boşaltılması gibi önemli konulardaki tutumunda ve Azerbaycanın topraklarını geri almadaki kararlılığında herhangi bir değişiklik yoktur.

Gelecek için, Ermenistanın aşırı politikalarını değiştirmesi kısa vadede beklenmemektedir.

Avrasya Ekonomik Birliği üyeliğinden beklediğini alamaması durumunda, sürekli dış göçler ve daha öte ekonomik bozulmanın yanında, Azerbaycanın zenginleşmesi ve Türkiyenin hâlihazırda güçlü konumu, Ermenistanı komşuları ile olan sorunlarını en azından kısmen çözmeye itebilir.

Bu yüzden, bu, çelişkili bir biçimde, gelecekte uzlaşmanın yolunun açacak olan Ermenistanın başarısı değil, tam tersine, gelecekte onun başarısızlığı olacaktır.

Fotoğraflar: Hazel Çağan

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "30 NİSAN 2015 TARİHİNDE AVİM TARAFINDAN DÜZENLENEN "TÜRKİYE-ERMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ" KONULU SEMPOZYUMUN AÇILIŞ VE KAPANIŞ KONUŞMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 59. Mayıs 04. Erişim Kasım 05, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/30-NISAN-2015-TARIHINDE-AVIM-TARAFINDAN-DUZENLENEN-TURKIYE-ERMENISTAN-ILISKILERININ-GELECEGI-KONULU-SEMPOZYUMUN-ACILIS-VE-KAPANIS-KONUSMALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır